

## KRONIKA

1985 m. lapkričio 12 d. Vilniaus V. Kap-suko universitete filologijos mokslų kandi-dato disertaciją „Pietų žemaičių varniškių fonologija“ apgynė LTSR valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų Lietuvių kalbos ir literatūros katedros vyr. dėstytojas Jonas Bukantis (moksl. vadovas filol. m. dr. A. Girdenis). Oficialieji oponentai – LTSR PMTI vyr. m. b. filol. m. kand. J. Aleksandravičius, prof. V. Čekmonas. Disertaciją recenzavo LTSR MA lietuvių kalbos ir literatūros institutas. Darbe pirmą kartą kompleksiskai iširta pietų žemaičių varniškių tarmės fonologinė sistema, panaudojant instrumentinius bei audicinius eksperimentus ir elektroninę skaičiavimo techniką. Psichoakustinio tyrimo ir hierarchinio grupavimo metodais nustatyto audicinės balsių klasės. Priebalsių klasifikacijoje remiamasi paradigminių bei sintagminių santykių analize.

1985 m. lapkričio 12 d. Vilniaus V. Kap-suko universitete filologijos mokslų kandi-dato disertaciją apgynė LTSR valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų Kalbų katedros dėstytoja Laimutė Servaitė. Darbo tema „Statyvas ir rezultatyvas lietuvių kalboje“ (moksl. vadovė – filol. m. dr. E. Geniušienė). Oficialieji oponentai – prof. A. Paulauskienė, doc. K. Župerka. Disertaciją recenzavo LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas. Darbe tyrinėjama veiksmažodinių leksemų ir būsenos reikšmės formų semantika. Nustatyti statyvo ir rezultatyvo skyrimo kriterijai. Atlikta išsami būsenos veiksmažodžių analizė.

1985 m. gruodžio 3 d. filologijos mokslų kandidato disertaciją „Lietuvių bendrinės

kalbos vardažodžių šaknų fonotaktinė struktūra“ apgynė VVU Baltų filologijos katedros aspirantė Vida Zita Karosienė (moksl. vadovas filol. m. dr. A. Girdenis). Oficialieji oponentai – filol. m. dr. A. Pakerys, doc. A. Te-korius. Recenziją parašė LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros institutas. Šiuo darbu pradedama nauja morfologinių tyrimų kryptis lietuvių ir baltų kalbotyroje. Disertacijoje sinchroniniu aspektu išanalizuota lietuvių bendrinės kalbos vardažodžių šaknų fonotaktika, panaudojant net statistinius metodus, atskleisti dėsningumai, svarbūs ne tik sinchroniniams, bet ir diachroniniams tyrimams. Prieduose pateikti vardažodžių šaknų sąrašai gali būti panaudoti leksikografijoje, o statistinių skaičiavimų programos – tolesniuose bendrinės kalbos ir jos dialektų tyrimuose.

1985 m. gruodžio 18 d. filologijos mokslų kandidato disertaciją „Sociolingvistiniai lietuvių kalbos Žemaičių Naumiestyje aspektai“ apgynė LTSR valstybinės konservatorijos Klaipėdos fakultetų vyr. dėstytoja Janina Janavičienė (moksl. vadovas – prof. Z. Zinkevičius). Oficialieji oponentai – prof. V. Grinaveckis, filol. m. kand. S. Karaliūnas. Darbe iširta tarmių ir kalbų sąveika Žemaičių Naumiesčio apylinkėse. Bandoma rekonstruoti „lietuvininkų“ tarmės modelį iki sąveikos su žemaičiais, išanalizuoti dviejų lietuvių kalbos variantų sąveikos rezultatai. Patikslinta varniškių ir raseiškių pietinė riba. Pirmą kartą mėginama pana-grinėti buv. Rytprūsių vokiečių kalbos dialekto poveikį tiriamosios žemaičių tarmės leksikai ir sintakse.

1986 m. tęsė darbą Respublikinis jaunųjų kalbininkų seminaras (moksl. vadovas prof. A. Girdenis). Seminaras įsteigtas 1979 m. Lietuvių kalbos ir literatūros instituto Jaunųjų mokslininkų tarybos iniciatyva. Iki 1987 m. kovo įvyko 72 susitikimai (juose paprastai skaitoma po 2–3 pranešimus). Nuo 1986 m. spalio seminaras reorganizuotas į Respublikinį kalbininkų seminarą. Tai nėra formalus pakeitimas. Jaunųjų seminaro tikslai iš esmės buvo du: pirma, gerinti teorinį ir metodologinį išprusimą, aptarti naujausią lingvistinę literatūrą ir, antra, suteikti galimybę patiems jauniems rengti pranešimus, dalyvauti diskusijose. Dabar seminaras jau nesiriboja vien jaunaisiais – jame aktyviai dalyvauja įvairaus amžiaus kalbininkai. Išrinkta nauja seminaro taryba: G. Akelaitienė (VPI), S. Ambrasas (LKL), J. Bukantis (Konservatorijos Klaipėdos fakultetai), A. Butkus (VU Kauno vakarinis skyrius), L. Grumadienė (pirmininkė, LKL), A. Janulienė (VU), J. Pabrėža (ŠPI), B. Stundžia (pirmininko pav., VU).

Nuo 1986 m. organizuojamas pranešimų ciklas baltų etnogenėzės klausimais. Šia tema seminaruose kalbėjo akad. prof. V. Mažiulis, dr. A. Vanagas, antropologai dr. G. Česnys ir doc. I. Balčiūnienė, archeologas ist. m. kand. A. Tautavičius, etnografe ist. m. kand. A. Vyšniauskaitė. Pranešimus skaitė ir du svečiai iš JAV – profesoriai W. R. Schmalstiegas ir B. Dardenas. Čia buvo išklausa VU profesorių Z. Zinkevičiaus ir A. Paulauskienės pasakojimai apie lituanistiką užsienyje. Naujausius savo tyrinėjimus referavo patys seminaro dalyviai ir vadovas.

Ciklą numatoma tęsti.

1986 m. lapkričio 20 d. Lietuvių kalbos ir literatūros institute vyko 4-toji respublikinė jaunųjų mokslininkų konferencija „Lietuvių filologija: istorizmo ir metodikos problemos“. Joje dalyvavo per 60 jaunųjų

literatūrologų, folkloristų ir kalbininkų beveik iš visų respublikos aukštųjų mokyklų, svečiai iš Latvijos. Dalyvauti konferencijoje buvo pareiškę norą gana daug kalbininkų, todėl tenkintasi tik seminaro dalyviais. Konferencijoje veikė trys kalbos sekcijos: 1) fonetikos, fonologijos ir akcentologijos (vadovavo A. Girdenis, B. Stundžia, J. Pabrėža; išklausa 17 pranešimų), 2) morfonologijos, morfologijos ir leksikos (vadovavo V. Čekmonas, A. Rosinas, G. Naktinienė; išklausa 13 pranešimų), 3) sintaksės ir sintaksinės semantikos (vadovavo V. Ambrasas, V. Labutis, S. Valentas; išklausa 10 pranešimų). Plenariniame posėdyje perskaityti du kalbiniai pranešimai. A. Girdenis iškėlė naują hipotezę dėl pagrinđinių lietuvių kalbos tarmių išsiskyrimo chronologijos. V. Čekmonas konstruktvyviai apžvelgė kalbos istorijos tyrimų rezultatus ir perspektyvas.

Fonetikos, fonologijos ir akcentologijos sekcijoje didžiausias dėmesys skirtas fonotaktikos ir prozodijos klausimams. Požiūrio naujumu pasižymėjo B. Stundžios, J. Pabrėžos, D. Mikulėnienės, L. Norvilienės, J. Zabarskaitės, taip pat svečio iš Latvijos A. Sarkanio pranešimai.

Morfonologijos, morfologijos ir leksikos sekcijoje išryškėjo sveikintina tendencija – telkti dėmesį kalbos diachronijos klausimams (S. Ambraso, R. Buivydienės, M. Ramonienės, G. Subačiaus, S. Temčino, P. Vanago pranešimai).

Daugiausia diskusijų vyko sintaksės ir sintaksinės semantikos sekcijoje. Originalūs ir aktualūs buvo A. Drukteinio, N. Maskaliūnienės, L. Servaitės, S. Tumėno, S. Valento pranešimai.

Konferencijoje skaitytų pranešimų pagrindu Lietuvių kalbos ir literatūros institutas numato išleisti trečiąjį „Jaunųjų filologų darbų“ tomą (pirminis išėjo 1984 m., antrasis – 1986 m.).

*I. Remenytė, L. Grumadienė*